

Mijn vader de soldaat

Bożena van Mierlo-Dulińska

MIJN VADER DE SOLDAAT

the house of books

Oorspronkelijke titel

My father a soldier

In Polen verschenen in 2013 als *Rozbitkowie* bij Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza.

Copyright © 2014 by Bożena van Mierlo-Dulińska

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2014 by The House of Books,
Amsterdam

Vertaling

Bożena van Mierlo-Dulińska en Mariëlla Snel

Omslagontwerp

Wil Immink Design

Omslagfoto

Corbis

Auteursfoto

Bogusław Calik

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 4351 9

ISBN 978 90 443 4352 6 (e-book)

NUR 340

www.thehouseofbooks.com

www.dutch-media.nl

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

The House of Books is een imprint van Dutch Media Books bv

*Voor mijn man en kinderen,
mijn lieverds*

I

In de wereld bestaan ruimte en tijd

Je zult me verlaten

In de wereld bestaan hulpeloosheid en noodzaak

Ik zal je niet tegenhouden met een kus

H. Poświatowska – ‘Deze liefde heeft een
doodvonnis gekregen...’

Een grote ophaalbrug werd over een kanaal neergelaten en de waarschuwingsslampjes op de hefbomen knipperden. Alle voetgangers, fietsers en auto's aan beide kanten van het water bewogen zich als bijen op een honingraat en vormden een wazige, kleurloze achtergrond voor een man die daar volstrekt bewegingloos stond. In alle drukte was er geen geluid te horen, niet eens toen de brug soepel op zijn plek terug was gekomen en de chauffeurs gas gaven om naar de andere kant te rijden. De man stond half gedraaid, alsof hij niet zeker wist of hij de brug over moest lopen of moest omdraaien. Hij stond nu anderen in de weg, maar dat leken ze niet erg te vinden. Opeens stak hij zijn hand op, zwaaide ermee boven zijn hoofd en liep terug.

Anna staarde naar de vele tinten grijs die de slaapkamer had in de nacht. Ze vroeg zich af waardoor ze wakker was gewor-

den, want in huis en op straat was het heel stil. De hele stad leek niet te bestaan. De droom was voorbij. Hij was als een zeepbel gebarsten, maar liet wel een vaag gevoel van troost achter.

Toen was Anna opeens niet slaperig meer en herinnerde ze zich wat de korte nachtrust haar even had laten vergeten. Woorden en beelden tuimelden in haar hoofd over elkaar heen, niet te stoppen, ongecensureerd en lelijk. Ze werd zich bewust van haar onregelmatige ademhaling en van een toenemende druk die haar borstkas tegen het matras leek te drukken.

Ze zuchtte en ging tegelijkertijd rechtop zitten. De lichtgevende wijzerplaat van de wekker gaf aan dat het een paar minuten over drie was. 'Daar gaan we weer,' mompelde ze. Met haar tenen zocht en vond ze haar pantoffels. Ze pakte de kamerjas die over een stoel hing en liep zonder de lampen aan te doen de slaapkamer uit.

Ze dacht erover thee te zetten, maar ze aarzelde toen ze een blik wierp op de raamloze, nu donkere trap. Ze liep iets dichtër naar de trapleuning toe en keek naar beneden. De draai in de trap maakte het haar onmogelijk de onderste treden te zien en dat vond ze een beetje eng. 'Wat pathetisch,' dacht ze terwijl ze bleef staan waar ze stond. Ze keek naar het plafond en zag dat de kroonluchter die boven haar hoofd hing op een reusachtige spin leek die elk moment omlaag kon komen. 'Oké,' mompelde ze weer, en op wankelë benen liep ze naar haar werkkamer.

Het licht van de straatlantaarns glipte onder de zoom van de gordijnen door de kamer in en maakte zo het interieur zichtbaar: boekenkasten vol boeken, foto's op een plank, een bank met kussens en een opgevouwen quilt, een groot bureau met rijen ringbanden, stapels papier, een telefoon, een zoemende computer en een printer. 'Tsja meisje,' zei ze tegen zichzelf toen ze de deur achter zich dichtdeed: 'Wat zullen we deze keer mid-den in de nacht gaan doen?'

De schakelaar van de bureaulamp klikte luid en het licht was zo fel en pijnlijk dat Anna haar ogen moest dichtknijpen. Toen liet ze zich snikkend in de bureaustoel ploffen. Uit het niets kwamen de woorden ‘Wees gegroet Maria’ en ze begon te bidden: ‘Wees gegroet Maria, vol van genade, de Heer is met u. Gij zijt de gezegende onder de vrouwen en gezegend is Jezus, de vrucht van uw schoot. Heilige Maria, Moeder van God, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood.’

Een voor een vervaagden en verdwenen de rode flitsen achter haar oogleden, maar ze bleef de ogen toch stevig dichthouden. ‘Wees gegroet, Maria, vol van genade,’ fluisterde ze telkens weer, tot het gebed haar mee terug nam in de tijd en ze zichzelf zag, drie of vier jaar oud, op haar knieën naast haar bed, dezelfde woorden uitsprekend met tante Nina. De herinnering daaraan was aangenaam. Anna kon de warmte van de arm van haar tante om haar schoudertjes nog voelen en de harmonie van hun stemmen nog horen.

Toen dreven haar gedachten weg naar de tijd dat ze, op achtjarige leeftijd of zo, in een geïmproviseerde kapel midden in een oude boomgaard aan de rand van een stad een rozenhoedje bad. Het was mei en de lekker ruikende lucht bracht de vlammen van de kaarsen op het altaar in beweging. Tientallen kinderen baden weesgegroetjes terwijl de priester voor hen stond, met een microfoon in zijn hand.

‘Moeder van God, doe bij uw Zoon een goed woordje voor ons. We vragen u nederig om een goede gezondheid voor onszelf en voor onze ouders. Wees gegroet Maria, vol van genade,’ sloten de kinderen zich bij het gebed aan.

Anna ging iets anders zitten en verstrengelde haar vingers stevig met elkaar. Waar bad ze nu om? Om een wonder? Om kracht om de komende dag onder ogen te zien?

De vlammen van de kaarsen kwamen weer in beweging.

‘Moeder van God, we vragen u nederig om een goede gezondheid voor onze bisschoppen en onze paus, Johannes XXIII. Wees gegroet Maria, vol van genade.’

Musjes tsjirpten in de bloeiende appelbomen en leidden de kinderen af die dicht bij de ramen stonden. Anna herinnerde zich haarzelf: blond en dromerig, kijkend naar de vogels die te midden van de vele witte en roze bloembladjes dartelden.

‘Opletten!’ donderde de man in het zwart opeens over de hoofden van de kinderen heen. Anna schrok en haar blik kruiste die van de streng kijkende priester.

‘Laat ons bidden...’ De priester liet zijn stem nu zacht klinken, maar hij bleef nog een tijdje naar Anna kijken. ‘Moeder van God, we hopen dat we door uw tussenkomst toestemming krijgen van de staat om een echte kerk te bouwen. Wees gegroet Maria...’

Wanneer had ze voor het laatst een weesgegroetje gebeden? Even groef ze in haar geheugen, maar toen kwam ze tot de conclusie dat ze dat niet hoefde te weten. Het was niet belangrijk. Ze deed haar ogen open en keek naar de foto’s op de plank boven het bureau. Het waren er nogal wat, ingelijst, zwart-wit- en kleurenfoto’s. Op een ervan stond een prachtige bloeiende fruitboom waarvan de takken een grote tank raakten. Een jonge soldaat leunde tegen de rupsbanden van het voertuig.

Anna keek aandachtig naar de foto, zoals ze dat al zo vaak had gedaan. De mondhoeken van de soldaat waren opgetrokken, maar hij glimlachte niet. Zijn ogen lagen in de schaduw van zijn wenkbrauwen en daardoor kon je de blik erin niet zien. Anna pakte de foto van de plank en hield hem in het licht van de bureaulamp. Nog altijd kon ze de soldaat niet in de ogen kijken.

Ze zette de foto weer op de plank, haalde een ouderwets schrift uit een la en legde dat voorzichtig op het bureaublad. De

kaft was van karton, bekleed en zacht bij de hoeken. Vanonder de kaft staken een paar in vieren gevouwen vellen papier. Ze waren wat groter dan het aantekenboekje en hadden – onvermijdelijk – ezelsoren en kreukels gekregen.

Anna had het hele dagboek kortgeleden in één keer gelezen. Ze had de inhoud met een combinatie van koortsachtige nieuwsgierigheid en ontzag in zich opgenomen, maar ook het gevoel gehad dat ze zich op verboden terrein had begeven. Daarna waren die gevoelens versmolten tot iets wat ze niet precies kon definiëren, iets wat bijna fysiek aanvoelde als een prop ergens in je borstkas, een prop die ademen en slikken moeilijk maakte. Dat zou haar therapeut tijdens hun volgende sessie voor haar moeten analyseren. Hij wist nog niet dat ze het dagboek in handen had. Zou hij het omwille van de therapie ook willen lezen? Nee, natuurlijk niet. Bovendien, dat zou zij nooit toestaan. Wat een absurde gedachte! Wat zou die beste man deze keer zeggen? Iets over de noodzaak van begrip tonen en van vergiffenis? Om dat te horen had ze geen dure sessies nodig. Een priester zou zeker hetzelfde zeggen. En nog gratis ook.

Anna kreunde en drukte haar handen tegen haar hoofd. Ze vond het heel vervelend wanneer haar gedachten zo op hol sloegen. Haar keel verkrampde en ze begon opnieuw te slikken. Ze liep de werkkamer uit, vond de weg naar de badkamer zonder het licht aan te doen, zocht op de tast de kraan en plensde ijskoud water in haar gezicht. De schok die het water haar hele lichaam gaf voelde aan als een straf en, zoals de laatste tijd zo vaak het geval was, ze had het idee dat ze straf verdiende. Vanwege goddeloze gedachten en opstandig gedrag? Voor uitgesproken en onuitgesproken woorden?

Ze keek naar de plek waar de spiegel aan de muur hing en zag niets. *Dat ben ik, compleet de weg kwijt. Opgelost.* Ze wachtte tot haar ogen aan het donker waren gewend en haar spiegel-

beeld herkenden. Pas toen durfde ze de badkamer weer uit te lopen, naar de streep licht bij de deur van de werkkamer.

Bij de poot van de bureaustoel zag ze een opgevouwen crème-kleurig vel papier op de grond liggen. Dat pakte ze op en ze legde het naast het dagboek. Ze kende die brief uit haar hoofd, woord voor woord. ‘Als ik schrijf dat ik voor iemand anders heb gekozen, lijken die woorden alleen wreed. Ze vertellen je niets over het verdriet en de pijn die mijn deel zijn geweest voordat ik deze beslissing nam.’

Anna legde haar armen op het bureaublad en liet haar hoofd daarop vallen. Ze miste Tony zo erg. De eenzaamheid deed haar fysiek pijn. Die trok aan haar nekharen en aan haar teennagels. Die gaf haar een stomp in haar maag en benam haar de adem. ‘Wees gegroet Maria,’ fluisterde ze opnieuw, nu wanhopig, en ze bleef het gebed herhalen tot het chaotisch en versnipperd werd, en de woorden – een voor een uitgesproken – geen enkele betekenis meer leken te hebben en hard en levenloos wegrollden, als kraaltjes van een kapotte rozenkrans.

Anna ging weer rechtop zitten en schoof de brief en het dagboek naar een kant van het bureau. Op een minder emotionele en constructievere manier bezig zijn zou haar vast meer goeddoen dan zich wentelen in zelfmedelijden. Ze zou Engelse grammatica-oefeningen kunnen samenstellen voor de komende proefwerken, of de essays van de leerlingen van de vijfde klas kunnen nakijken. Ja, dat was een goed idee.

De essays lagen in een keurige stapel onder een groot prikbord vol knipsels en foto's uit Engelse kranten. Anna pakte het bovenste essay en las wat de leerling te melden had over Hamlet en diens getroebleerde ziel. Ze deed haar best zich niet door het slordige handschrift te laten beïnvloeden. De eerste paragraaf las ze twee keer, ze kneep haar ogen tot spleetjes samen en las de rest. Nee, het essay was niet goed. Het was banaal en fanta-

sieloos. De gedachten van de tiener werden kennelijk nog steeds overspoeld door zijn hormonen en waren niet ontvankelijk voor grootse literaire personages.

Het volgende essay, een uitdraai, zag er keurig uit, maar de redenerie was dunnetjes en leidde nergens toe. Anna las nog twee andere essays, om ze vervolgens boos op de stapel terug te leggen. De knipsels op het prikbord wapperden. Een ervan, over prinses Diana die een interview gaf aan het BBC-programma *Panorama*, raakte bij een hoek los en hing nu scheef.

Het idee dat zij het misschien was die slecht werk leverde en niet haar leerlingen, bracht haar aan het twijfelen en ze kreeg het even heel warm. Ze was geen goede lerares. Ja, dat was de enige redelijke verklaring ervoor.

De minuten tikten voorbij. Ergens in het huis van de burens sloeg een klok een paar keer en daardoor keek Anna naar haar eigen klok aan de muur. Was het al vier uur? Ze had al zo lang bewegingloos en ellendig in die bureaustoel gezeten dat ze zich stijf begon te voelen en het koud kreeg. 'Kom op!' zei ze tegen zichzelf terwijl ze het knipsel met de foto van prinses Diana recht hing en de papieren recht legde. 'Je zult die essays hoe dan ook moeten beoordelen. Voor het eind van het trimester moeten ze zijn teruggegeven en in de klas zijn besproken!'

De grote wijzer van de klok had een volledig rondje gedraaid en was aan een volgend begonnen toen Anna het licht uitdeed en op de bank ging liggen. Dat was geen slaapbank, maar het idee terug te gaan naar het lege bed sprak haar niet bijzonder aan. Ze was slaperig en een beetje misselijk. En niet echt blij, hoewel ze alle essays had nagekeken en de scherpe kantjes wel een beetje van haar gedachten af waren.

Ze pakte een walkman en zette de koptelefoon op. Muziek spoelde over haar heen. Het was niet echt het soort muziek om

bij in slaap te vallen, maar ze werd er wel rustig van. De tijd verstreek nu op het ritme van de dreunende drums. De gitaren jammerden en de zanger croonde. *'And if the night's a lonely time for you,'* hoorde ze, *'somewhere, somehow, I'll be there'*. Met een enkele ruk belandde de koptelefoon op haar borstkas. Met een luide klik zette ze de walkman uit. Geen op het gevoel werkende tekst, alsjeblieft. Nu kon ze de stilte van de wereld buiten het raam horen, het gezoem van de computer, haar eigen hartslag. Prima.

Ze was weer te midden van jonge pijnbomen en berken. Zwevend, keek ze met opzet niet naar de grond. Wilde die niet met haar voeten aanraken. Haalde oppervlakkig adem. Door de stank trok ze haar hoofd abrupt weg. Ze verloor haar kostbare evenwicht en viel voorover op de laag mos en naalden. Bloeiende immortellen streken langs haar wangen. Nu zag ze de kleine gele bloemen op ooghoogte: een immens tapijt dat zich naar alle kanten uitstrekte. Haar longen raakten al snel gevuld met de verstikkende, stinkende lucht. Sta op! schreeuwde haar hele lichaam. Sta op! Ze zette haar handen op de grond, maar die zakten weg in de zachte slijmerige aarde. Walgelijk!

Anna werd wakker van een hard, kletterend geluid. Ze duwde een kussen van haar gezicht af en zoog lucht in haar longen. Jezus! Er rolde iets over de grond, dat vervolgens met een tik tot stilstand kwam. Ze keek het halfduister onder de bureaustoel in en herkende de walkman, de koptelefoon en de losliggende batterijtjes.

Buiten was het doodstil.

'Mamsie! Mamsie! Waar ben je?'

Anna ontwaakte uit een diepe slaap en luisterde naar de hoge kreten.

‘Mamsie!’

Emma rende de werkkamer in en zuchtte opgelucht.

‘Hier ben je dus! Heb je hier geslapen?’

Anna merkte dat Emma geen antwoord op die vraag verwachtte. Het meisje liep snel langs de bank en trok de gordijnen open.

‘Kom eens kijken! Kom eens naar buiten kijken!’

Langzaam bracht Anna haar stijve ledematen in beweging.

‘Wat is er dan te zien?’

‘Overal ligt sneeuw!’ Emma sprong opgewonden op en neer.

‘Sneeuw?’

‘Heel veel sneeuw. Op de auto’s en op de bomen!’

Anna zat rechtop en beet op haar lip. Haar rug deed zeer en ze had barstende hoofdpijn.

‘Kom nou snel kijken!’

‘Ik kom zo, schatje.’

Ze strekte haar rug, haalde haar benen van de bank en stapte op de walkman en het koord van de koptelefoon. Wat was er met dat ding gebeurd? Zou hij het na zo’n val nog doen?

‘Emma, schatje, kun je me even helpen?’

Het meisje ging naast Anna op haar hurken zitten en raapte de losse onderdelen van de walkman op.

‘Mag ik in mijn skipak naar school?’

‘Je skipak?’ Anna gaf haar dochter een aai over haar glanzende blonde haren. ‘Ik ben bang dat je skipak te warm is voor binnen.’

Emma fronste haar wenkbrauwen. ‘Mag ik het dan na school aan?’

‘Natuurlijk.’

Anna keek naar de klok en zei geschrokken: ‘We hebben ons verslapen!’

‘Ik niet. Waar kan ik het skipak vinden? Voor ná school?’

‘In de logeerkamer.’

Emma rende de werkkamer uit, maar kwam gelijk terug om Anna een zontje te geven op haar wang. 'Waarom heb je hier geslapen?' vroeg ze.

'Omdat ik gisteravond moest werken.'

'O.' En weg was ze.

Anna probeerde geen abrupte bewegingen te maken, liep naar het raam en keek naar buiten. De stad lang stil en bewegingloos onder een deken van sneeuw. Het was inderdaad iets bijzonders. Dit was Holland op 24 december! In Holland is een witte kerst even zeldzaam als een seizoen zonder wind en regen.

'Ik kan het pak niet vinden!' hoorde ze Emma jammerend roepen.

'Blijf zoeken, meisje. Ik weet zeker dat het in die kamer is.'

Ze liep naar de overloop en keek even snel naar de kroonluchter.

'Heb je je broer al gezien?'

'Nee.'

'David!' riep Anna bij de trap naar de tweede verdieping. Ze leunde tegen de deur en wachtte op een reactie. Die kwam niet, dus riep ze nog een keer en liep toen héél langzaam naar boven om haar hoofdpijn niet nog erger te maken.

De kamer van haar tienerzoon moest nodig worden gelucht. Gevolgd door tientallen ogen op de posters die elke vrije vierkante centimeter van de muren in beslag namen, laveerde Anna tussen op de grond gesmeten sokken, boxershorts en T-shirts door en bereikte veilig het raam. Ze trok aan een koordje en de luxaflex zoefde omhoog.

David sliep door. Recht boven zijn hoofd hield een schaars geklede Pamela Anderson in een uitdagende houding de wacht. Zij kleurde ongetwijfeld de tieners dromen. Anna ging op de rand van het bed van haar zoon zitten en keek naar een vitrinekast waarin David zijn boeken over de Tweede Wereldoorlog

had opgeborgen, evenals een zwarte baret met een metalen adelaar erop, foto's die tijdens de oorlog van zijn grootvader waren gemaakt en de militaire medailles en kruisen die de grootvader ontving. David zorgde goed voor die kast; de glazen deuren waren brandschoon en de planken waren afgestoft.

Een van de medailles kaatste het licht door naar Anna. Welke medaille was dat? De Army Medal? Het Cross of Valour? Het Military Cross of Merit with Swords? Ze hield haar hoofd iets anders en de medaille glom niet meer. Met moeite wendde ze haar blik van de kast af en raakte de arm van haar zoon aan. De ademhaling van David veranderde. Een seconde later deed hij één oog open.

‘Hoe laat is het?’ mompelde hij met een door de slaap dikke stem.

‘Kwart over zeven. Doet jouw wekker het niet?’

Het duurde een paar seconden voordat David zijn andere oog ook opendeed. ‘Mam, alsjeblieft!’ Hij en zijn stem waren nu klaarwakker. ‘Ik heb al verteld dat we vandaag een kerstontbijt hebben. Ik hoef pas een uur later dan normaal op school te zijn. Dat heb ik gisteren tegen je gezegd.’

Anna ging staan. ‘Volgens mij niet.’

‘Zeker weten.’

‘Sorry dan.’

Ze liep de kamer weer voorzichtig door, kwam in de verleiding een opmerking te maken over de rommel maar zei: ‘Kijk eens naar buiten.’

‘Waarvoor?’

‘Dat is een verrassing.’

‘Wat voor verrassing?’

Toen ze de trap weer af liep hoorde ze David ‘Wauw!’ zeggen. Hij was dus even enthousiast over de sneeuw als Emma dat was geweest.

De ochtendroutine – een douche nemen en ontbijten – verliep iets minder hectisch dan normaal, maar toch vond Anna het een vrij grote beproeving daarbij te zijn. Ze was al halverwege de trap, denkend aan de rust van haar werkkamer, maar draaide zich toch om, om beneden bij David en Emma te zijn en hen uit te zwaaien. Met een kop thee in haar hand stond ze in de keuken bij het aanrecht. Ze had last van de geluiden om haar heen want die zorgden voor echo's in haar hoofd – alsof het klinkende cimbalen waren.

‘David, waarom trek je nooit sokken aan?’ vroeg ze toen ze Davids blote voeten op de ijskoude tegels van de keukenvloer zag.

De jongen fronste zijn wenkbrauwen en bleef cornflakes eten.

‘Ik denk dat je vandaag beter de bus kunt nemen, want de fietspaden kunnen nog wel eens heel glad zijn,’ zei ze.

Daar reageerde David ook niet op. Toen hij klaar was met eten liep hij op de zijkanten van zijn voeten langs Anna heen.

‘Mam, hoe zit het met de kerstboom?’ vroeg hij terwijl hij zijn bord hardhandig in de spoelbak zette.

Anna trok een gezicht.

‘Sorry.’ Op zijn hielen balancerend en met een hand door zijn verwarde haren strijkend wachtte hij op een antwoord.

‘Wil je die nog steeds na school samen met Emma kopen?’

‘Ja.’

‘Oké. Hoe laat kom je uit school?’

‘Rond een uur of twaalf. Tussen twee haakjes: hoe laat verwacht je de gasten?’

‘Om vijf uur.’

‘Moeten we echt al die traditionele Poolse gerechten weer eten?’ Hij steunde even op de ballen van zijn voeten.

‘Tsja, je hebt een Poolse moeder, nietwaar?’

David mompelde iets en ging terug naar boven. Emma stond in de hal. Ze had haar lange haren net opgebonden in een

paardenstaart en begon te hijgen en te grommen terwijl ze haar laarzen aantrok.

‘Denk je dat papsie vanavond bij ons zal zijn?’ vroeg ze met een klein stemmetje.

‘Dat weet ik niet.’

Het meisje keek even ernstig maar was even later alweer vrolijk.

‘Ik hoop dat we van de juf vanmorgen buiten mogen spelen.’

‘Dat hoop ik ook, want vanmiddag kan de sneeuw weg zijn.’

‘Echt waar? Hoe weet jij dat?’

‘Dat weet ik gewoon.’

‘Heb jij in de sneeuw gespeeld toen je klein was?’

‘Jazeker.’

‘Lag er in Polen sneeuw toen jij daar vorige week was?’

‘Heel veel sneeuw zelfs. Heb ik je daar niets over verteld?’

Emma ging rechtop staan en keek Anna recht aan.

‘Toen je terugkwam was je een beetje verdwaasd. Dat zei oma toen ze iemand belde. “Anna is een beetje verdwaasd.” Dat hoorde ik haar zeggen en toen heb ik haar gevraagd wat dat betekende.’

‘O. Ben je lief voor oma geweest toen ik er niet was?’ Anna probeerde nonchalant te klinken.

‘Ja, maar nu moet ik weg.’ Emma ging op haar tenen staan en gaf Anna een zoen op de wang.

‘Daaag, David!’ riep ze in de richting van de trap, en vervolgens rende ze naar buiten.

Anna liep achter haar aan.

‘Ik vind sneeuw leuk!’ Emma ging op haar hurken zitten om de sneeuw aan te raken. Daarna sprong ze in een bergje sneeuw dat tegen de heg aan lag.

‘Niet doen. Zo worden je kleren nat!’ riep Anna. Ze trok de kraag van haar kamerjas omhoog tot over haar kin.

‘Niet waar.’ Emma sprong nu rond en stampte de sneeuw van haar laarzen.

‘Wees alsjeblieft voorzichtig bij het zebrapad.’

‘Dat zeg je elke dag.’

Aan de overkant van de straat ging een van de voordeuren open. Een schoolvriendinnetje van Emma rende het tuinpad op, gevolgd door haar moeder, die een houten slee naar buiten droeg. De twee meisjes zwaaiden naar elkaar en gilden vrolijk.

‘Emma, kom mee! Ik trek de slee tot de hoek en daarna moet jij hem trekken.’

De moeder van het meisje grinnikte naar Anna. Ze spraken even met elkaar en keken hun dochters na.

Anna trok de gordijnen van de huiskamer open en een melkachtig licht kwam naar binnen. De kussens lagen slordig op de bank en de lage tafel stond niet op zijn normale plaats.

‘Ik weet het,’ hoorde ze David zeggen. Hij was de kamer in gelopen met een tube haargel in zijn hand en stond voor de spiegel. ‘Ik had alles weer op moeten ruimen. Sorry.’

Anna zuchtte, klopte de kussens op, zette ze op hun vaste plek en schoof de tafel terug. Toen liep ze de kamer door om te kijken of de telefoon op de haak lag. Dat bleek zo te zijn. Hij zou vandaag gaan rinkelen, dacht ze, en dan zou haar hart elke keer een slagje overslaan. Het opnemen van de telefoon zou nooit meer hetzelfde zijn.

Haar oogleden begonnen te branden. David maakte de tube gel open en vroeg: ‘Hoe voel je je?’ Hij keek van opzij naar haar, met een dot gel in zijn hand.

‘Valt mee, dank je. Heb je je handschoenen en je muts al gepakt?’

‘Handschoenen en muts?’ David smeerde de gel in zijn haren. ‘Niemand draagt die dingen.’